

В. М. Русін
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ З МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ ПО МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТАХ

Сучасна бюджетна система України характеризується нерівномірністю податкової бази й розміщенням продуктивних сил на території країни, диференціацією обсягів витрат в сфері надання суспільних послуг, централізацією фінансових ресурсів у центрі. Це призводить до виникнення дисбалансів між наявним та необхідним обсягом фінансових ресурсів певного рівня влади. Для усунення даного недоліку використовується фінансове вирівнювання. Фінансове вирівнювання передбачає усунення диспропорцій шляхом здійснення перерозподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи як по вертикалі, так і по горизонталі. В даному випадку мають місце відносини, що виникають між державним та місцевими бюджетами в процесі бюджетного регулювання. Одним із методів фінансового вирівнювання є міжбюджетні трансферти. Бюджетний кодекс України визначає міжбюджетні трансферти як кошти, які безоплатно та безповоротно перераховуються з одного бюджету в інший та поділяє їх на чотири види: дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що перераховуються з одного бюджету в інший; інші дотації.

Протягом останніх років процес перерахування міжбюджетних

трансфертів супроводжується як позитивними, так і негативними факторами. Щодо розрахунків Державного бюджету з місцевими бюджетами по міжбюджетних трансфертах, то ситуація виглядає наступним чином.

У 2006 році дотація вирівнювання перерахована майже 100-відсотково. Однак 10 місцевим бюджетам 7 областей, у зв'язку з виявленими бюджетними правопорушеннями, недоперераховано зазначений трансферт на суму 533,4 тис. грн. Позитивним фактором 2006 року було те, що більшість субвенцій загального фонду перераховувалися виключно під наявні зобов'язання місцевих бюджетів, які були погашені 100-відсотково. Це дозволило більш ефективно управляти коштами державного бюджету. В цілому по міжбюджетних трансфертах у 2006 році недоперераховано 1,163 млрд. грн., що складає 3,3 % від передбаченого обсягу розписом.

Разом з тим, жодна область не забезпечила повністю використання виділених з державного бюджету асигнувань по міжбюджетних трансфертах. Найбільший обсяг невикористаних коштів допустили по м. Києву, Запорізькій, Дніпропетровській та Харківській областях, на які припадає 52,7 відсотка повернутих коштів.

За видами субвенцій найгірше освоєні бюджетні кошти за субвенцією на соціально-економічний розвиток регіонів, запобігання техногенним катастрофам і на виконання інвестиційних проектів, а також за субвенцією на будівництво газопроводів-відводів та газифікацію населених пунктів. Залишок повернутих коштів за цими двома субвенціями складає 53,5 відсотків загальної повернутої суми по всіх субвенціях.

За 8 місяців 2007 р. Державний бюджет розрахувався з місцевими бюджетами по субвенціях майже 100-відсотково (на 98 відсотків), проте питання освоєння коштів, отриманих місцевими бюджетами з державного бюджету на загальнодержавні видатки, викликає занепокоєння. Так, за даними оперативної фінансової звітності станом на 01.09.2007 з отриманих 13,3 млрд. гривень коштів субвенцій, місцевими бюджетами освоєно лише 11,7 млрд. гривень, що складає 88 відсотків від отриманих коштів.

У результаті такої ситуації залишаються значними залишки невикористаних субвенцій на рахунках місцевих бюджетів та їх розпорядників коштів. По 10-ти видах субвенцій, фінансування по яких розпочалось з квітня - липня 2007 року, окремі області станом на 1 вересня зовсім не розпочинали здійснення видатків.

Основною причиною низького відсотку освоєння коштів та значних залишків невикористаних субвенцій є проблема з проведення тендерних процедур відповідно до вимог Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти».

До інших причин належать наступні:

- несвоєчасне внесення відповідних змін до показників обласного та місцевих бюджетів, до розписів місцевих бюджетів у зв'язку зі зміною розпису державного бюджету по міжбюджетних трансфертах або зміною головного розпорядника коштів місцевого рівня;

- невідповідність назви одного об'єкту в різних документах: переліках об'єктів, затверджених постановами Кабінету Міністрів України або наказами відповідних міністерств, тендерній, кошторисній та іншій документації, поданій до органу Державного казначейства на оплату;

- ненадання на оплату органам Державного казначейства документів, передбачених нормативно-правовими актами;

- невиконання місцевими бюджетами вимог постанов Кабінету Міністрів України щодо першочергового спрямування коштів місцевих бюджетів як співфінансування.

Якщо проблема затримки розподілу коштів полягає у неготовності розпорядників коштів до їх освоєння, то, вважаємо, що місцеві бюджети у особі обласних державних адміністрацій та їх фінансових органів повинні своєчасно звертатися на ім'я Міністерства фінансів України з пропозиціями щодо внесення змін до помісячного розпису державного бюджету по певному виду субвенції.

Кошти Державного бюджету повинні спрямовуватися туди, де їх чекають і готові освоїти.

Вищевикладене свідчить про ще недостатню роботу на місцях як фінансових органів та органів Державного казначейства, так і розпорядників коштів місцевих бюджетів.